

רבא אמר: איוב בימי מרגלים היה. כתיב "איש היה בארץ עוץ, איוב שמו" וכתיב "היש בה עץ". וכי דומה עץ לעוץ? אלא אמר משה לישראל: יישנו איוב שהאריך שנים רבות כעץ, ומגן על דורו - כעץ המגן בצל שלו מפני החמה.

"משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב". (כ"ב טו.)

כתב הגאון רבי יהוסף שווארץ: אמרתי קצת ראייה לדבר שמשה כתב ספר איוב, שנזכר בתורה שיעקב קנה את חלקת השדה בשכם במאה קשיטה, פירשו האונקלוס והמדרש במאה חורפן, כלומר מאה כבשים. והטעם, כי עדיין לא היו מטבעות שיצאו למסחר בכל הערים. לכן עשה עסק חילופין, כבשים תמורת השדה. עד היום בכל ארצות המזרח אצל הערבים - 'ארבערס', המנהג שאינם משתמשים במטבעות, אלא מחליפים וסוחרים ונותנים בקר, צאן, חמורים, גמלים וסוסים עבור קניינים. אולם מאות שנה אחר כך, בזמן משה רבינו, בעת כתבו התורה כבר היו בעולם מטבעות הנקראים קשיטה, וכתב בתרגום כבשים חורפן, ערך הכסף שהוא קשיטה אחת לכל כבש. ובאמת לא נמצא בכל המקרא שנזכר שם קשיטה כי אם באיוב, (חוץ מספר יהושע כ"ד ל"ב והוא אותו מעשה וענין).

הרי לנו ראייה שבאמת בזמן ההוא נכתב ספר איוב, שמשתמשים כבר במטבעות קשיטה. והוא בזמן משה רבינו שכתב ספרו וספר איוב. ("ירושתנו" ספר שני ועיני מהרש"א ב"ב טו.)

ספר איוב היה גזוז אצל יחידים, לכן נשכח באיזה זמן הוא היה. (ריטב"א ב"ב טו.) תשע שיטות יש בגמרא באיזה זמן היה איוב. (שם)

הגאון רבי יהוסף שווארץ מגדולי חוקרי ארץ ישראל, אוהב ארץ ישראל גדול היה. מתוך ספרו הנודע:

מלבושי האנשים בארץ דומים לבגדי כהונה הנזכרים בתורה. מכנסי בד על בשרם, כתונת מעל. בגד העליון דומה למעיל. על ראשם מגבעת והוא צניף ארוך ומכפלים אותו פעמיים ושלש על ראשם, וכן אבנט שמסובבים על בטנם פעמיים ושלש.

גם מנהגם לשאת את כלי הכתיבה במתניהם, כמובא בנביא "וקסת הסופר במתניו" (יחזקאל ט' ט). וכל סדר ומנהג הארץ כמו שהיה בימי קדם בזמן ההוא. (תבואות הארץ ח"ב עמוד תפ"ב)

זמה הארץ אשר הוא ישב בה הטובה הוא אם רעה ... השמנה הוא אם רזה
לקט קטן מתוך ספרו "תבואות הארץ" - פרקי "תוצאות הארץ"

"אכן אוי ארץ חרבה ושוממה היא ... מינים הרבה שהיו בה כבר אבד זכרם והנמצאים אינם במדרגה הראשונה ... קול נהי נשמע מציון איך שודדנו. אף בשממון ותמהון נודעה גדולתה ומעלתה אשר היתה לה בימי קדם, כמו שנודע ונראה בחורבות מבצריה ..."

פרק א': חיינו ארץ

בקר: נמצאים בארץ בתכלית השפלות ומראיהם רע, דקות ורעות בשר. כל מלאכת השדה נעשה על ידם ... בשרם קשה וסר טעם. רוב הבשר הנאכל הוא בשר צאן ומביאים מעבר הירדן.

נמר: נמצא על שפת הירדן בגבול יריחו, גם בהר תבור והרי הלבנון. בשנת תקצ"ד שהחריבו הפלאחים את העיר צפת, נראה נמר בעיר, כי לא נמצא שם איש. והם בורחים מהאש.

"כך אמרו חכמים: לעולם יבדוק אדם בשמות לקרוא לבנו בשם הראוי להיות צדיק, כי לפעמים השם גורם טוב או רע כמו שמצינו במרגלים..."

הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין נתן שם לבנו רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין על שם דודו הרה"ק רבי מרדכי מטשרנוביל, אף שהיה עוד בחיים... באומרו שזה כבר חמש עשרה שנה שאין לו שייכות עם זה העולם!

(התחומא האיטו)
(האלי יעקב עמי ר"ט)

לידידי הג"ר ר' זאב נולד בן למזל טוב. התלבטו ההורים איך לקרוא לו: ישראל מאיר או מאיר שמחה. "חפץ חיים" או "משך חכמה". ניגש לשאל את הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן, תלמידו של ה"חפץ חיים".

הפתעתו אמר לו: תקראוהו מאיר שמחה, ל"חפץ חיים" יש צאצאים וכן רבים קרויים על שמו. לרבי מאיר שמחה אין צאצאים ואין רבים קרויים על שמו. אני מברך אותך שיהיה לך הרבה נחת ממנו! אמן!

(נר לשולחן שבת)

דברי תלמיד חכם בחתונת בנו: "אתה רואה אותי עם פראק, לא נולדתי תלמיד חכם, וגם אשתי לא נולדה כך..."

וזה סיפורנו: לאשתי בהיותה בחורה נזדמן ספר על הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, הספר גרם לה לטלטה. החליטה להתחזק, הפכה לחרדית ואמרה בנפשה להקים בית של תורה. בעקבות זאת גם גמלה בלבה ההחלטה כי לבן שלה יקראו יוסף חיים... זמן חתונתנו נקבע בלי תכנון מצידנו ל"ט אדר - יום פטירת הרב זוננפלד! נולדו לנו בנות. כעבור שלש שנים נולד לנו בן. ברית המילה שלו היתה ב"ט אדר, ונקרא שמו יוסף חיים!!!

(נר לשולחן שבת" יש"כ לידידי הרה"ג י"א. נציין שהם אכן בנו בית של תורה ומשפחה לתפארה!)

לפני האדמו"ר רבי דוד מטולנא באו זוג לאחר לידת בנם ודין ודברים ביניהם: האב רצה שיקראו לבן שמעון על שם אביו, שהיה רב. ואילו האישה רצתה שיקראו לבן שמעון על שם אביה, שהיה בעל עגלה.

ביקשו שהרבי יפסוק על מי יקרא בנם. פסק להם הרבי שיקראו שם בנם שמעון. כשיגדל יוכח על שם מי הוא נקרא... והסביר: אם הוא יהיה תלמיד חכם, סימן שנקרא על שם אבי האב, ואם יהיה בעל עגלה, סימן שנקרא על שם אבי האם... (ס"ה)

"היש בה עץ" - עלה גדול שלי!

האדמו"ר רבי שמעון שלום מאמשינוב שהה למעלה משנה בארץ ישראל. בלחץ חסידי נאלץ לחזור לפולין, אבל תמיד ראה עצמו "יהודי ארץ-ישראל". סיפרה נכדתו, הרבנית הצדקנית חיה נחמה: "סבא חזר לפולין 'אדם אחר'... כל העת רצה לחזור לארץ ישראל. תמיד היה אומר שהוא רק דוחה את העליה לארץ... היה מספר על השמים התכולים בירושלים, על הסימטאות המובילות לכותל המערבי..."

רבי שמעון שלום מאמשינוב עודד רבים לעלות לארץ ישראל. והשתדל מאד להשיג סרטיפיקטים לאלה אשר חפצו בכך.

סיפר הרה"ח אברהם טרגר: כמה חודשים לפני נסיעתי, בערב חג השבועות תרצ"ד, חזר הרבי מארץ ישראל ואז שמעתי מפיו: "קטפתי בארץ ישראל עלה מהעץ וראיתי שהוא מלא חיות!" (בשולי אדרתם - של רבנו"ק לבית ווארקי אמשינאו לדורותיהם)

ה"תפארת ישראל" כתב בזה פשט נפלא:

נראה לי משום שבעצרת נגזר על פירות האילן היאך יהיו, אם כך מה יועיל לו כבר בין אם הוא יחרוש או לא יחרוש, לפיכך נראה שאם הוא בכל זאת חורש כוונתו לחרוש לצורך השביעית! (שביעית א' א')

רבן גמליאל ובית דינו ביטלו תוספת שביעית.

הבבלי והירושלמי נחלקו: מהיכן לומדים דין תוספת שביעית, ומאיזה טעם ביטלוהו.

פרק ב': צמח האדמה

גפן: נמצא הרבה ויש גפנים גדולים כאהל לשבת תחתיו כשלושים איש תחת גפן אחת. יין הארץ טוב מאד, אכן הוא עב וקשה. לסיבת האויר החם היין אינו עומד זמן הרבה כי יתחמץ. ויין משלש או ארבע שנים דבר יקר מאד בארץ.

תאנה: הם קטנים ולא יגיעו למעלת תאני ארץ איטליה.

זית: נמצאים הרבה, אכן הם קטנים ורזים. שמן זית הנמצא בארץ אינו במעלת שמן זית מאיטליה וספרד.

תמר: נמצאים מעטים ואינם טובים. ויש שני סוגים ... ובמחוז דמשק הם טובים, וכעת לא נמצא דבש תמרים.

עוף: אתה קורא את התיאור הזה, אך לפני מאה ושבעים שנה לערך, ומשתומם ומתרגש אך בעקבות חזרת הבנים לארץ הקודש חזרה לתת שפע וברכה - ארץ זבת חלב ודבש שאין כמותה בעולם! הכל יש בה: פירות ופרות, צאן וירקות, תנובת השדה והחי בכל הצבעים, הטעמים והאקלימים. טוב ומובחר - מתנת אלוקים! ("נר")

גב. משהו אישי: רבי יהוסף שווארץ כתב: "ביתי סמוך מאד למקום המקדש, בערך עשרים אמות ברוח מזרחי לרחוב היהודים ... ושם סיביל אחד". בחצר ביתו הוא יסד בית כנסת וקראו "עדות ביהוסף" ובנה מקוה טהרה. חכמים זהו כי ביתו היה ברחוב הגיא, סמוך לשוק הכותנה, והוא בתוך החצר הגדולה שזקני רבי מנדל רנד רכש שנים אחר כך ונקראת עד היום "חצר ר' מנדל רנד". ("נר לשולחן שבת")

"טובה הארץ מאד מאד".

אם נזכה, אזי מימים אלו יהיה אסור ...

עד אימותי חורשים ערב שביעית ... ובשדה האילן עד עצרת. בזמן שביית המקדש היה קיים וכן בימי בית שני הוסיפו חכמים וגזרו לאסור חרישה בשדה אילן מעצרת, מפני שהוא מתקנה לשביעית. (רמב"ם הל' שמיטה ויובל ג' א', שביעית א' א')

ביאור הדברים:

חרישה בשדה אילן עד חג השבועות מועילה לאילן, שמעבה את גזעו, שיהיה ראוי לקורות ומועילה לפירותיו. אך חרישה הנעשית לאחר מכן מזיקה לפירות ומתישה את כוחו של האילן. ומי שחרש בכל זאת אחרי שבועות, נראה שעושה זאת כדי להכשיר את הקרקע לזריעה בשביעית. (מפרשים שם)

הבבלי כתב: דין זה הלכה למשה מסיני. תמצית ההלכה: "נטיעות" דווקא נטיעה - צעירה מותר לחרוש עד ראש השנה, אך אילן אסור לחרוש גם לפני ראש השנה. וכפי ששאר ההלכות למשה מסיני שניתנו יחד עמה, שהם ניסוך המים וערבה התבטלו, כיון שהם נוהגות רק בזמן שביית המקדש קיים, כך התבטלה הלכה זו של תוספת שביעית. (רב אשי - מ"ק ג')

ואילו הירושלמי כתב: בשעה שאסרו תוספת שביעית סמכו על המקרא "בחריש ובקציר תשבות", ובשעה שהתירו סמכו על המקרא "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך". (א' א')

כי ביום בו ה' יקבצנו ויבנה בית מקדשנו - לפי הבבלי, תנהג מיד תוספת שביעית עם כל הדינים! ואילו לירושלמי כיון שסמכו מקרא להתיר, אף כשיבנה בית המקדש, כל זמן שלא ינהיגו תוספת שביעית, עדיין תוספת שביעית עומדת בביטולה. ("חסדי דוד", "חוט שני" ג' א' ועיין "אבן האזל" ג' ב')

הרמ"ה (ב"ב כו.) כתב שגם בזמן הזה אסור לחרוש מעצרת שלא לצורך האילן! ודבריו צריך עיון גדול.

והגאון רבי אברהם דוד רוזנטל ביאר שצריך לגרוס בזה"ב ולא בזה"ז. ("כרם ציון")

"והיה לכם לציצית וראיתם אותו". (ט"ו ל"ט)

דוגמא לירושלמער יידן שכל דרכיהם היו מחושבים על פי התורה הצדיק רבי מאיר כהן היה מלמד ב"אונגרשע תלמוד תורה", חותנו של הגאון רבי יהודא שפירא. פעם נזקק לעבור ניתוח קטרקט עינים אצל רופא העינים הנודע ד"ר טיכו. באותם שנים היו צריכים לכסות את העינים למשך שבועיים ימים אחרי הניתוח. לאחר שבועיים, הרופא הודיע לו כי מחר בבוקר יוריד לו את התחבושת מעיניו.

ד"ר טיכו שאלו, מה הדבר הראשון שהיה רוצה לראות מחר לאחר שיסירו ממנו את התחבושת?

רבי מאיר השיב: "הדבר הראשון שארצה לראות זו ציצית!" לא גמרא, לא חומש. לא את בני משפחתו אותם לא ראה שבועיים - אלא ציצית. ומדוע? כיון שעליה יש מצוה "וראיתם אותם!" (סיפר הרה"ג רבי יהודה שטרסברג "המבשר" ח"י חשון תשע"א)